

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΤΩΝ ΝΥΚΤΕΡΙΔΩΝ

(COMTE ROBERT MONTESQUIOU DE FEZENSAC)

Μία από τὰς πλέον συνειθισμένας μεμφιμοιρίας ἐναντίον τῆς ἐποχῆς μας ἐκ μέρους ἐκείνων, ποῦ βλέπουν τὰ πράγματα μονομερῶς ἴσως καὶ τὰ ἀντιλαμβάνονται κάπως στενωτέρου τοῦ δέοντος, εἶνε καὶ ὁ χαρακτηρισμὸς αὐτῆς ὡς ἀγόνου, πεζῆς καὶ ποταπῶς ὑλόφρονος· σπανιώτερα δὲ εἶνε τὰ πνεύματα ποῦ μ' ἐνθουσιασμὸν χαιρετίζουν τὸ τέλος τοῦ αἰῶνος, ὡς μέγα καὶ φωτεινὸν ἐξ ἴσου πρὸς ἄλλας ἀθανάτους περιόδους τῆς ἱστορίας, καὶ ἀποθαυμάζουν λ. χ. τὴν βαθμηδὸν ἐν εἰρήνῃ συντελεσθεῖσαν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν κατάρθρωσιν τῆς Ἀφρικῆς, ὡς γιγάντειον κατόρθωμα, ἰσοβαρὲς πρὸς τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ Νέου Κόσμου. Ἄλλ' ὅσον στενωῶς καὶ ἂν ἐξετάζουν οἱ μὲν τὰ πράγματα, ὅσον εὐρύτερον καὶ ἂν τὰ ἐννοοῦν οἱ ἄλλοι, δύσκολον μοῦ φαίνεται νὰ ταχθῆ κανεὶς ἀμετακλήτως ὑπὲρ αὐτῆς ἢ ἐκείνης τῆς γνώμης, νὰ καταδικάσῃ ὡς μικροχαρῆ ἐποχὴν τῆς ὁποίας τὸ μεγαλεῖον δὲν προσήγγισεν ἀκόμη τὴν πρέπουσαν ἱστορικὴν ἀπόστασιν, ἐξ ἧς δυνάμεθα πρεπόντως νὰ τὸ διακρίνωμεν καὶ δικαίως νὰ τὸ ἐκτιμήσωμεν, ἢ νὰ κηρύξῃ θριαμβευτικῶς τὴν μεγαλοπράγμονα ὑπεροχὴν παρόντος ἀσυστάτου καὶ ἀπατηλοῦ, ποῦ μᾶς παρουσιάζει συχνά, ὡς φωτεινὰ μυστηριώδη μετέωρα, χυδαῖα θεαματικὰ πυροτεχνήματα.

Ὑπὲρ τῆς γνώμης τῶν πρώτων, τῶν ἀπαισιοδόξων, συνηγορεῖ ὁ ἡμέρα τῆ ἡμέρα ἐξαμερικανιζόμενος κόσμος· καθόσον τὸ ὑλικὸν συμφέρον εἶνε τὸ πολικὸν ἄστρον τῶν πολλῶν, τὸ θετικὸν πνεῦμα, ὡς οὐδέποτε ἄλλοτε, ζωογονεῖ τὰς συνειδήσεις καὶ ἐξωθεῖ εἰς ἐνέργειαν, καὶ ἡ Μηχανικὴ θαυματουργὸς θεότης εἶνε καὶ συνδέει εἰς κοινὴν θρησκείαν τοὺς πολιτισμένους λαούς. Ἀλλὰ τὴν γνώμην τῶν ἄλλων, τῶν ἀντίθετα φρονούντων, ἐνισχύει ἡ πανίερος ὀρμὴ μὲ τὴν ὁποίαν ἐκλεκταὶ τινες ὑπάρχεις μέσα εἰς ναοὺς, πληρουμένους ἀπὸ μυστικὸν σκίθως καὶ ἀπροσίτους εἰς τοὺς βεβήλους, παραδίδονται εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Ἰδανικοῦ ἢ ἀδιακόπως ἐξακολουθοῦσα ἐν τῷ κύκλῳ τῆς φιλολογίας καὶ τῆς Τέχνης βλάστησις ἔργων ὠραίων καὶ ὑψηλῶν· πλησίον εἰς τὴν θαυματουργοῦσαν Μηχανικὴν ἢ Τέχνην, τροπαιοφό-

ρος· καὶ κατέναντι τῆς πονηρᾶς καὶ δολοπλόκου Πολιτικῆς, ἢ Ποίησις, ἀγνή, φιλαλήθης, ὑπερήφανος, ὄνειροπόλος, κωφεύουσα εἰς τὴν βοήν τοῦ ὄχλου, εἰς τὴν ἀρμονίαν τῶν σφαιρῶν προσέχουσα.

Εἰς τὴν Γαλλίαν σήμερον, ἐξ ἀντιδράσεως πρὸς τὰς ὑλικὰς φροντίδας, ὁ ἔρωσ τῶν ὑπερκοσμίων ἰδεῶν ἀριθμεῖ ὄχι ὀλίγους πιστοὺς καὶ ἀφιλοκερδεῖς θιασώτας· παρὰ τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα ἢ ἀριστοκρατία τοῦ πνεύματος ἐπιδεικνύεται, ὡς οὐδέποτε ἄλλοτε, ἐχθρικῶς διακειμένη πρὸς τὰ κοινὰ καὶ τὰ τετριμμένα. Τοὺς τὰ πάντα κινούντας καὶ πληροῦντας τραπεζίτας καὶ βουλευτάς, διαγκωνίζουσι εὐφάνταστοι καὶ ἐκκεντρικοὶ ποιηταί, ζῶσα καὶ ἰσχυρὰ διαμαρτυρησις ἐναντίον τῆς ἐξαπλώσεως τοῦ ἀμερικανισμοῦ· οἱ ποιηταὶ οὗτοι δὲν ἐπιζητοῦν τὴν δημοτικότητα, καταφρονοῦν τὰ χειροκροτήματα τοῦ πλήθους, καὶ ὑπερτάτην ἀνταμοιβὴν τῶν θεωροῦσιν αὐτὸ τὸ ἀγνὸν συναίσθημα τῆς ποιητικῆς τῶν ὑπεροχῆς. Εἰς ἐκ τῶν μᾶλλον ἐνδιαφερόντων τύπων τῆς νεωτάτης Γαλλικῆς ποιήσεως εἶνε ὁ κόμης Ροβέρτος Μοντεσκιῦ Φεζανσάκ, τοῦ ὁποίου πρὸ ὀλίγου ἐξεδόθη τὸ πρῶτον καὶ πολυσήμερον ἔργον, *Αἱ νυκτερίδες*.

Ὁ Μοντεσκιῦ κατάγεται ἐξ ἀρχαίου καὶ εὐγενοῦς οἴκου τῆς Γαλλίας. Κάτοχος ἐπιφανοῦς ὀνόματος καὶ σημαντικοῦ πλοῦτου, ἐνωρὶς περιέβαλε τὸ ὄνομα τοῦτο μὲ νέαν σχεδὸν μυστηριώδη λάμψιν, καὶ κατέστη γνωστὸς ὡς ἄνθρωπος, διάγων βίον ὅλως ἰδιορρυθμον καὶ μεταχειριζόμενος τὰ πλοῦτη του εἰς περίτεχρον πλήρωσιν ὀρέξεων καὶ τῶν μᾶλλον ἀλλοκότων. Πολὺ πρὶν φημισθῆ ὡς ποιητῆς τῶν *Νυκτερίδων*, πρωτηγωνίστηκε ἐν τῷ ἐκλεκτῷ κόσμῳ τῶν Παρισίων ὡς ἦρωσ, ἀρεσκομένος εἰς πᾶν ὅ,τι καινοπρεπὲς καὶ ἔκτροπον. Μέσα εἰς τὸ γνωστότατον βιβλίον τοῦ κόμητος Βασίλη περὶ τῆς Παρισίνης Κοινωνίας τὸ πρὸ πενταετίας ἐκδοθέν, περιγράφεται περιεργότατα ὡς κυρωθεὶς ὡχροπρόσωπος καὶ μελαγχολικὸς νεανίας, θηρεύων παντὸς εἶδους ἐκκεντρικότητας, ζῶν μέσα εἰς μαγικὸν κόσμον φανταστικῶν ὀνείρων ἀπροσίτων εἰς τοὺς κοι-

νοὺς θνητοὺς, καὶ ἐξωθῶν εἰς τὰς ἐσχάτας αὐτοῦ συνεπείας τὸν ἔρωτα τῆς πρωτοτυπίας. Μέσα εἰς τὸ αὐτὸ βιβλίον χαρακτηρίζεται πρὸς τούτοις ὡς φανατικὸς θιασώτης τοῦ γάλλου ποιητοῦ Βωδελαίρ, καὶ ὁ ἴδιος ὡς ποιητὴς, τοῦ ὁποῦ ἡ δόξα περιορίζεται εἰς στενωτάτον κύκλον ὀλίγων ἐκλεκτῶν πνευμάτων, ὡς μόνων ἰκανῶν νὰ ἐκτιμῆσουν τὴν ἀξίαν τῶν ἔργων του. Τόσον δ' ἐπιμελεῖται τὴν τελείαν μορφήν τῆς τέχνης του, ἀναφέρει ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς, ὥστε ὀλόκληρον ἔτος δαπανᾷ εἰς τὸ κτένισμα ἐνὸς μόνου σοννέτου, μῆνας εἰς τὴν κατασκευὴν ἐνὸς ἡμιστίχου καὶ ἑβδομάδα εἰς τὴν ἐξεύρεσιν ἐνὸς ἐπιθέτου. Ὑπο τοιοῦτους ὄρους ἐννοεῖται ὅτι δὲν θὰ ἔφθανεν ὀλόκληρος ζωὴ πρὸς παραγωγὴν ἐκτενέως τινος καλλιτεχνήματος· διὸ καὶ ὁ κόμης Μοντεσκιού, κατὰ μίμησιν τοῦ λατρευτοῦ διδασκάλου του, συνθέτει σύντομα κομψὰ ποιημάτια διακρινόμενα διὰ τὸ σπάνιον κάλλος τῶν ἐπιθέτων, τὰ ὁποῖα δὲν παραδίδει εἰς τὴν δημοσιότητα, ἀλλὰ φέρει εἰς γνῶσιν ἐλαχίστων μεμνημένων μόνον, χαραγμένα διὰ γοθικῶν χαρακτήρων ἐπὶ πολυτελῶν περγαμηνῶν. Πιστεύεται δὲ κοινῶς ὅτι ὁ μυθιστοριογράφος Hysmann τὸν ἀλλόκοτον ἥρωα ἐνὸς περιφήμου ἔργου του, τὸν νευροπαθῆ καὶ ὑποχόνδριον Δεζεσέντ (des Esseintes), ὅστις κατήργησε πάντα δεσμὸν μετὰ τὴν φύσιν, ἐν τῇ μακρῶς ἐξασκήσει παντὸς τεχνητοῦ καὶ ἀφυσικοῦ, τὸν ἥρωά του αὐτὸν ἐζωγράφισε κατὰ τὸ πρότυπον τοῦ νεαροῦ κόμητος Μοντεσκιού.

Ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς θαυμαστάς διαδόσεις ἐλάχιστον ποσὸν ἀληθείας περιέχεται, καθὼς τοῦλάχιστον μᾶς πληροφοροῦν οἱ πεφωτισμένοι ἐκτιμῆται τοῦ φιλολογικοῦ ἔργου τοῦ Μοντεσκιού, οἱ γράψαντες τελευταῖον περὶ αὐτοῦ, ἐξ ἀφορμῆς τῶν *Νυκτερίδων* του. Ἐπὶ τῶν δακτύλων μετροῦνται οἱ μακάριοι θνητοὶ οἵτινες, ἐνῶ ἀκόμη ζοῦν, ἐξάπτουν τὴν μυθολόγον φαντασίαν καὶ καθίστανται ἥρωες θρύλων κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ποιητικῶν. Τὰ περὶ τοῦ Μοντεσκιού θρυλήματα κατέστησαν βαθμηδὸν πιθανώτερα ἀφ' ἐνὸς ἢ πρὸς τὸν κόσμον καὶ τὰς διαδόσεις ὑπέροχος ἀδιαφορία τοῦ ἀριστοκρατικοῦ ποιητοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ἀκρατος πρὸς τὸ καλλιτεχνικὸν ὠραῖον λατρεία του καὶ ἡ ἐμπαθὴς φροντίς τὴν ὁποίαν καταβάλλει εἰς τὴν ἀψογον διάπλασιν τῶν στίχων του. Ὁ κόμης Μοντεσκιού, κατὰ τὸ λέγειν τοῦ ποιητοῦ Ρόδενβαχ, εἶνε esthète, φιλότεχνος δηλονότι ἢ τεχνομανής. Καὶ τοιοῦτος λέγεται ὁ πραγματοποιῶν γύρω του ὅλο καὶ καλλιτεχνικὰ ὄνειροπολήματα, ὁ μεταβάλλων τὸν οἶκόν του εἰς καλλιτεχνικὸν Μουσεῖον καὶ τὴν ζωὴν του εἰς καλλιτεχνικὴν φαντασμαγορίαν, ἐκεῖνος ποῦ δὲν ζῆ μόνον μακρὰν τοῦ χυδαίου καὶ τοῦ τετριμμένου, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος ποῦ θυσιάζει διηκενῶς

τὴν φύσιν εἰς τὴν τέχνην. Οἱ εὐάριθμοι ἐπισκέπται τοῦ μεγάρου τοῦ κόμητος, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Φραγκλίνου παρὰ τὸ Τροκαδερό, μεταφέρονται εἰς μαγικὸν κόσμον δυσπεριγράφτου ἀβρότητος καὶ ἀρχοντιᾶς. Τὰ πάντα ἐκεῖ εἶνε διατεταγμένα μετὰ τὴν πλεονεξία λεπτεπίλεπτον καλαισθησίαν· τὰ πάντα ἀπὸ τῶν μεγαλοπρεπεστάτων ἐπίπλων μέγρι τῶν ἐλαχίστων κομψοτεχνημάτων, καὶ τὰ ἐντὸς τῶν ἀνθοδόχων ἄνθη καὶ τὰ ἐπὶ τῶν ἀνθοδόχων ἀπεικονίσματα, καὶ τὸ φῶς, καὶ τὰ ἀρώματα, καὶ τὰ παραπετάσματα, καὶ οἱ τάπητες καὶ οἱ καθρέπται, ὅλα ἀποτελοῦν ἀβροτάτους ρυθμούς καὶ ἀρμονίας, καὶ ἐξ ὅλων ἀναδίδεται μουσικὴ, μεθύουσα τὴν ὄρασιν. Ἡ ἐπίπλωσις τῶν αἰθουσῶν, κοιτῶνων, διαδρόμων, σπουδαστηρίων, καλλωπιστηρίων καὶ παντὸς διαμερίσματος τοῦ μεγάρου, συνδέει ποικίλας ὁμοῦ τεχνοτροπίας καὶ ἐποχάς. Ἀλλὰ δύο τινὰ εἶνε τὰ διακριτικὰ γνωρίσματα τῆς τεχνομανίας τοῦ ἀριστοκρατικοῦ ποιητοῦ: αἱ ὀρτένσιαι καὶ αἱ νυκτερίδες.

Εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ μεγάρου εὐρίσκονται, κατὰ παντοίους τρόπους, ὀρτένσιαι. Ὀρτένσιαι ἐξ ὀρειχάλκου, ἐκ πορσελάνης, ἐξ ἐλεφαντόδοντος ἐπάνω εἰς ἀλεξίφλογα, εἰς ριπίδια, εἰς κομψοτεχνήματα, εἰς ἰαπωνικὰ ἐγχειρίδια· ὀρτένσιαι ζωγραφισμένοι μέσα εἰς ὑέλινα πλαίσια· ὀρτένσιαι πραγματικαί, τεταγμένα κατὰ μῆκος τῶν διαδρόμων, ἐπὶ τοῦ δώματος, ἐντὸς τοῦ κήπου, ἄνθη πρὸς τὰ ὁποῖα ὁ ποιητὴς τρέφει ἐξαιρετικὴν λατρείαν, καὶ διαβαίνων τὰ θωπεύει ἐρωτικῶτατα ὠρισμένας ἡμέρας ὀλοκλήρους διέρχεται ἐντὸς τῆς οἰκίας μόνον διὰ νὰ τὰ περιποιῆται. Καὶ τὰ διάφορα χρώματα τῶν διαμερισμάτων τοῦ μεγάρου, ἰσχροα, ὠχροροδίνα, λευκά, κυανᾶ, ἀνταποκρίνονται πρὸς τὰ διάφορα χρώματα τῶν ὀρτενσιῶν. Καὶ πλησίον εἰς τὰ καλλιχρώμα καὶ ἀβροφυῆ ἄνθη, περίεργος ἐκείνων ἀντίθεσις, ὁμοίως πανταχοῦ εὐρίσκονται διεσπαρμένα, ἐκ πάσης ὕλης καὶ παντὸς σχήματος, καὶ λαξευμένα καὶ ζωγραφισμένα, νυκτερίδες. Ἀμρότερα, καὶ τὰ σπάνια ἄνθη καὶ τὰ ζοφερόδια ζῶα, ἐκφράζουσι συμβολικῶς καὶ τὰς ψυχικὰς διαθέσεις καὶ τὴν φιλολογικὴν ἐργασίαν τοῦ ποιητοῦ, ὅστις παρασκευάζει σειρὰν ποιημάτων ἀνακυκλουμένων περὶ τὴν κεντρικὴν ἰδέαν τοῦ ἄνθους, ὑπὸ τὸν τίτλον *Κυαναὶ Ὀρτένσιαι*, ἐξέδωκε δὲ πρό τινος χρόνου τὰς *Νυκτερίδας*.

Αἱ *Νυκτερίδες* ἀποτελοῦν ὀγκώδη τόμον ὑπερ-εξακοσίων σελίδων, τυπωμένον μετὰ σπανίαν καλαισθησίαν. Τὸ ἐξώφυλλον τοῦ βιβλίου εἶνε ἀπὸ μεταξὺν ἀβροτάτα ὠχροκύανον, ὑπενθυμιζούσαν τὸ ἐπὶ τῆς λίμνης ἀντανακλώμενον σελινόφωσ, καὶ ἐπ' αὐτοῦ διύρασμα μὲν νυκτερίδες φαίνονται ὡς νὰ πτερυγίζουν ὑπὸ τὰ νυκτερινὰ φέγγη τῶν ἄστρον. Ἐπὶ ἐκάστης σελίδος τοῦ βιβλίου φέρεται ἰχνογραφημένη καὶ μία νυκτερίς. Ὁ γάρ-

της τοῦ βιβλίου ἀπαλώτατος εἰς τὴν ἀφήν, ὡς γυναικεία ἐπίδερμις. Κανὲν κανενὸς εἶδους τυπογραφικὸν κόσμημα, ἐξ ἐκείνων τὰ ὅποια ἔχουν πρόχειρα οἱ ἐκδόται, δὲν στολιζέει ἐπὶ τὸ χυδαῖ- κώτερον τὸν μετ' ἐξαισίας τέχνης ἤρμουςιένον τόμον, ὅστις ἀν' ἐτυπώθη, ἀλλὰ δὲν παρεδόθη εἰς πώλησιν, καὶ προσφέρεται μόνον ὑπὸ τοῦ ποιη- τοῦ εἰς μόνους τοὺς πνευματικούς ἀδελφούς του. Εἴθε νὰ ἠδύνατο ἕκαστος ἀληθῆς ποιητῆς τὸ αὐτὸ νὰ πράττῃ! Ἀλλὰ διὰ τὸ βιβλίον τοῦτο, τὸ ὅποιον δὲν ἐτέθη εἰς τὰς προθήκας τῶν βι- βλιοπωλείων, οὐδ' εἰς ἐφημερίδας ἀπεστάλη, οὐδ' ἐκυκλοφόρησεν εἰς τὴν δημοσιότητα, ἐγρά- φησαν, μόλις ἐνεφανίσθη, ἐκτενεῖς κρίσεις, καὶ ἀναλύσεις καὶ χαρακτηρισμοὶ ὑπὸ κριτικῶν πε- πειραμένων, οἵτινες δίκαιον ἀπένειμαν τὸν φόρον τῆς ἐκτιμήσεως καὶ τοῦ θαυμασμοῦ τῶν πρὸς τὴν ἔκτακτον εὐφυΐαν τοῦ ποιητοῦ. Οἱ γράψαντες ἐξαίρουσι τὴν ἔξοχον φιλολογικὴν παιδευσιν αὐ- τοῦ, τὰς βαθείας μελέτας, τὴν εὐγένειαν τῶν διανοημάτων, τὴν χάριν τῶν εὐρέσεων, τὸ ἐκ- πλῆκτον θέλγητρον τῶν αἰσθημάτων, τὸ σπου- δαῖον τῆς σκέψεως καὶ ὑπὸ τὴν κατ' ἐπίφασιν ἐτι- ἐλαφρότητα, τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐπίδρασιν τῆς μετα- φυσικῆς καὶ τῆς φιλοσοφίας, τὴν μέχρι δακρύων συγκινοῦσαν εἰρωνίαν, τὴν τέχνην τῶν ὁμοιο- καταληξιῶν καὶ τὸ μουσικὸν τῶν ρυθμῶν του. Ἄλλ' ὅποιαν τινὰ ποιήσιν, ἀκριβέστερον, καθε- ροῦσιν αἱ *Νυκτερίδες*; Ἄς ἀκούσωμεν τί λέγει περὶ αὐτῶν ὁ Ὀκτάβιος Μιρμπῶ, ὁ διαπρύσιος κήρυξ παντός καινοτρόπου καλλιτεχνήματος: «Διὰ τῶν *Νυκτερίδων* ψάλλει ὁ ποιητῆς τὴν νύκτα ἐν τε τῇ φύσει καὶ ἐν τῇ ψυχῇ. Ὁ Μον- τεσκιῦ αἰσθάνεται τὸ νυκτερινὸν στοιχεῖον καὶ τὸ διερμηνεύει ὑπὸ τὴν διπλὴν ἔποψιν τῆς γρα- φικῆς καὶ τῆς ψυχικῆς αὐτοῦ ὄψεως. Μᾶς δεῖ- κνύει τὰς λάμψεις, τὰς σκιαυγείας, καὶ τὰ σκότη τῆς νυκτός, τοὺς τρόμους τῆς καὶ τὰ ὄνειρά τῆς τὰ ἀναπαύοντα· μᾶς ψάλλει ὅλα τὰ τρα- γούδια τῆς, ὅλα τῆς τὰ γοητεύματα, καὶ τοὺς θρήνους τῆς καὶ τὴν σιωπὴν τῆς, καὶ πάντα αὐτὰ μεταφέρει εἴτα ἀπὸ τῆς φύσεως εἰς τὴν ἀνθρωπότητα. Πᾶσα ἡ ἀνθρωπίνη ἱστορία, ἀπὸ τοῦ Σαρδαναπάλου μέχρι τοῦ βασιλέως τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκου, περιλαμβάνεται ἐν τῷ πε- ρυγίσματι μιᾶς νυκτερίδος. Ἡ νυκτερίς εἶνε ζῶον ἀνήσυχον, ἀμφίβιον, τερατώδες, ἀπαθούμενον ὑπὸ τῶν πτηνῶν, διότι δὲν ἔχει πτερά, καὶ ὑπὸ τῶν μαστοφόρων διότι πετᾷ. Ἀδιάκοπα πηγαί- νοέρεται ἀπὸ τὴν σκοτίαν εἰς τὸ φῶς, ἀπὸ τὴν λάμψιν ποῦ τὴν φρονεῖ εἰς τὴν σκίαν ποῦ τὴν κάμνει νὰ μαίνεται, μὲ ὀδυνηρὸν αἰώνιον πε- ρύγισμα. Ὁ Σαρδανάπαλος καὶ ὁ Λουδοβίκος τῆς Βαυαρίας εἶνε ἀνθρωποειδεῖς νυκτερίδες, τῶν ὁποίων αἱ εἰκόνες διαγράφονται ἐπὶ οὐρανῶν, ἐρ' ὧν σελαγίζουσιν ἀστέρες, ὅποιοι ὁ Σοπέν,

ὁ Βάγνερ, ὁ Οὐίστερ. Τοιοῦτον νόημα ἐνέ- χει τὸ βιβλίον τοῦ Μοντεσκιῦ. Συμφώνως πρὸς τὴν γενικὴν ταύτην ἰδέαν τὸ ἔργον ἐξελλίσσεται διὰ μέσου μυρίων θεμάτων καὶ μυρίων ἐπινοη- μάτων».

Ὁ δὲ Ἄνατὸλ Φράνς, ὁ ἠδυεπὴς φιλόσοφος καλλιτέχνης, ὡς ἐξῆς ἀποφαινεται περὶ αὐ- τῶν ἐν τῷ «Χρόνῳ»: «Ἡ νυκτερίς τὴν ὁποίαν κατέστησε ποιητικὸν οἰκόσημόν του ὁ κ. Μοντε- σκιῦ καὶ διεκόσμησε μὲ αὐτὴν τὰς σελίδας καὶ τὸ μετάξιον ἐξώφυλλον τοῦ βιβλίου του, εἶνε τὸ σύμβολον τοῦ ἔργου του, ἡ ἀλληγορία τῶν ἐκ τῆς νυκτός καὶ τοῦ λυκόφωτος ἐντυπώσεων, τῶν ὁποίων ἐπεχείρησε νὰ παραστήσῃ πάσας τὰς ἀπείρους ποικιλίας μετὰ τῶν ἠθικῶν ἀναλογιῶν τὰς ὁποίας ἐμπερικλείουν. Εἰς ἀπὸστον παραμῦθι τοῦ 17ου αἰῶνος ἀναφέρεται χειροτέχνημα ἐπὶ τοῦ ὁποίου παρίστανται ὅλα τὰ βασίλεια τῆς γῆς μετὰ τῶν πόλεων, καὶ τῶν χωρίων, μετὰ τῶν εἰκόνων τῶν βασιλέων καὶ τοῦ γενεαλογι- κοῦ τῶν δένδρου· χειροτέχνημα τόσον λεπτῶς ἐξυφασμένον, ὥστε δύναται νὰ διέλθῃ διὰ δα- κτυλιδίου. Ἐνθυμεῖται τις τὸ μαγικὸν ἐκεῖνο ἐρ- γόχειρον ἐνώπιον τοῦ ἐκ ποικίλων ποιημάτων συναποτελουμένου ποιήματος αὐτοῦ μέσα εἰς τὸ ὅποιον ψάλλονται τόσα ἀντικείμενα τῆς φύσεως καὶ τῆς ζωῆς ἐξ ἀφορμῆς τῆς νυκτερίδος, γοργοῦ μουσικοῦ θέματος».

Τὴν συμβολικὴν νυκτερίδα παρακολουθεῖ ὁ ποιητῆς καὶ ψάλλει τὴν διπλὴν ἐμφάνισίν της ἐν τῇ φύσει καὶ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. Ὁ τελειότατος τύ- πος τῆς ἀνθρωποειδοῦς νυκτερίδος εἶνε ὁ τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκος, ὁ τεγχομανῆς ἡγεμῶν, ὁ παραδιδόμενος εἰς τὴν μέθην ὑπερφυῶν καὶ ἐκ- στατικῶν ὀνειρῶν, ὅστις κ' ἐμφανίζεται προτεί- νων τὴν κεφαλὴν ἐξω τῶν ὑδάτων τῆς λίμνης, ὅπου ἐξέλεξε τὸν θάνατον, καὶ μονολογεῖ διὰ στί- χων ἐρατεινῆς ἀλλοφροσύνης, «Ὁ Βασιλεὺς Λυ- κᾶνθρωπος».

Je me couche aux rayons de mon astre cheri,
Vierge comme Sapho, grand coeur endolori
Dont le sourire mort attirait les colombes.
Il me plait, il me sied d'avoir ces flots pour tombes
Que la Lune d'argent laque de sa clarté...

Ποικίλας χορδὰς θίγει ἀπὸ τῶν μᾶλλον κατα- νυκτικῶν μέχρι τῶν μᾶλλον λεπτεπιλέπτων. Προσ- παθεῖ νὰ ἀποδώσῃ διὰ τῶν στίχων του τὰς μᾶλλον ἀσυλλήπτους καὶ παροδικὰς ἐντυπώσεις, τὰς σκιάς τῶν σκιῶν καὶ τὰς ἀποχρώσεις τῶν ἀποχρώσεων, νὰ ἐξαγάγῃ ἤχους ἀπὸ τὰ χρώ- ματα καὶ χρώματα ἀπὸ τοὺς ἤχους, νὰ ἐκ- φράσῃ τὸ ἀνέκφραστον, καὶ ταῦτα πάντα διὰ φράσεως ἄλλοτε ἀριστοκρατικῶς ἐξεζητημένης, ἄλλοτε ἀφελέστατα δημοτικῆς, δι' εἰκόνων ἐκ- πληττούσης πρωτοτυπίας, διὰ παρομοιώσεων ἀπροσδοκῆτων, διὰ στίχων, νοσηρῶς εὐαισθη- τῶν, ἀλλὰ πάντοτε λαξευμένων ἀριστοτεχνικῶς.

Καὶ ἐνῶ ἀρέσκεται νὰ ἐνδιατρίβῃ εἰς τὰ λεπτότατα καὶ ἀβρότατα, οὐχὶ σπανίως ἀφίεται εἰς λυρικός ἐξάρσεις αἰτίνες μέχρι δακρύων ἠμποροῦν νὰ συγκινήσουν, καὶ ἀναπτεροῦνται μ' εὐγλωττίαν καὶ μὲ δύναμιν, ὅπως εἰς τὸ ποίημα ὅπου παρίστανται συναντώμενα· εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Σαιν Κλουδ δύο ἐστεμμένα· χήραι, «περασμένων μεγαλείων» λείψανα, ἡ χήρα τοῦ Ναπολέοντος Γ', καὶ ἡ χήρα τοῦ Φρειδερίκου τῆς Γερμανίας, ὅπως εἰς τὸ ποίημα *Laus Noctis* (Νυκτὸς Ἐγκώμιον) τὸ ὅποιον ὁ Μιρμπῶ ἀποκαλεῖ θαυμάσιον. Δεικνύομεν ἐνταῦθα τὴν πεζοτάτην σκιάν δύο τριῶν στροφῶν του, ἐκ τῶν ὀλιγώτερον δυσκολομεταφράστων.

«Τὸ μυστήριον τῆς νύχτας συναπαίρει τὴν ἀγνήν καρδιά! — Αἰσθάνεται ν' ἀνοίγεται καὶ τι σὰν ἀγκαλιὰ—ποῦ μὲς' ἔς τ' ἀτέλειωτα παντοεινὰ τῆς γαῖαν—χορταίνει κάθε πόθος, δαμάζεται κάθε βάσανον.

«Ἡ εὐωδιὰ τῆς νύχτας μεθάει τὴν τρυφερὴν καρδιά! — Τ' ἀθώρητο λουλουδιὸν σκορπάει δυνατώτερον βάλσαμον... — Κάθε αἰσθησις ἀνακατώνεται· ἐνῶ μυρίζεσαι, θαρρεῖς πῶς ἀκούς! — Τὰ μάτια εἶν' ἀνόφελα, πεθωμένα τὰ στήματα.

«Τὸ σκοτάδι τῆς νύχτας τραβάει τὴ λυπημένην καρδιά! — Θαρρεῖ πῶς τὴν καλεῖ συγγενισσά τῆς ἡλύπη. — Κ' ἡ ματιὰ γλυστράει ἔς τ' ἀέρανα πυκνώματα—τῶν ἰσκιῶν, καλλίτερα παρὰ ἔς τὸν οὐρανὸν ποῦ πᾶντα στέκει ἄγρυπνον ἓνα μάτι.

«Ἡ σιγαλιὰ τῆς νύχτας γιαιτρεύει τὴν λαβωμένην καρδιά! — Ἡ γαλήνη τῆς νύχτας ἐγκαρδιώνει τὴν θλιθερὴν καρδιά! — Αἰσθάνεται ν' ἀρμενίζῃ ἐκεῖ καὶ τι σὰν ἀγάπη— γιὰ ὅλη τὴν περίσσειαν αὐτῆς περιφάνειαν ποῦ κομπώνεται τὴν ἡμέραν, — καὶ δὲ λυγίζεται παρὰ μέσα ἔς τὰ σκότη.

«Ἡ καλοσύνη τῆς νύχτας χαϊδεύει τὴν χηρεμένην ψυχὴ! — Τῆς νύχτας ἡ μοναξιά τὴν ξέρει γι' ἀδερφή τῆς. — Καὶ ὕμναιος γιοματός νέον ἔρωτα, — ἀπὸ τὰ σκότη πηγάζει καὶ χύνει ἓνας καῦμός! —»

Ὅμοιως χυδαίαν περιλήψιν ἐπιχειροῦμεν νὰ δώσωμεν τοῦ «Κρεβατιοῦ τῆς νεκρῆς», ποιήματος τὸ ὅποιον συνέλαβε φαντασία ἀβροτέρα τῶν περὶ τῶν τῆς πεταλούδας, καὶ ἀκτινοβόλος ὡς τὰ μυθικὰ περιδέραια τῶν μαγισσῶν: Ἡ Πεντάμορφη βαρύνεται τὴν ζωὴν. Ἄλλὰ πρὶν ἀποθάνῃ, κατασκευάζει τὸ φέρετρόν της καὶ τὸ στρώνει ἀπαλώτατα μὲ ὅλα τὰ ἐρωτικά γράμματα καὶ τὰ ποιήματα τὰ ὅποια τῆς ἀπέστειλλαν κατὰ καιροῦς οἱ θαυμασταὶ τῆς ἀπὸ κάθε γωνίαν τῆς γῆς. Ἀποθνήσκει, τὴν ἀποθέτουσιν εἰς τὸ φέρετρόν

της... καὶ ἐβαυκάλιζε τὸν ὕπνον τῆς διηνεκῶς ἄρρητος ἀρμονία ἀποτελουμένη ἀπὸ ἐρωτικὰ ψιθυρίσματα, δάκρυα, προσευχάς, ὕμνους, ἐκφράσεις λατρείας. Καὶ ὅτε μετὰ χίλια ἔτη οἱ σοφοὶ καὶ οἱ ἀρχαιολόγοι ἤνοιξαν τὸν τάφον τῆς Πεντάμορφης, τὴν εἶδαν νὰ κοιμάται χωρὶς προσδοκίαν καὶ χωρὶς θλίψιν «ἔς τὸ κρεβατάκι τῆς σὰ λουλουδιῶν ποῦ τὸ ζωντανεύει ἀπὸ μακρὰ μίαν ἀρχαίαν δροσιά. Αἰώνια βαλσαμωμένη ἀπὸ ἔκστασι, ἐπάνω σὲ χνουδωτὸ στρωσίδι, κρινὸς ἀμάραντος, ἦταν ἡ Ἀθάνατη, γιὰτ' ἔζησε πολυγάπητη! Ἄλλ' ὅταν θέλησαν νὰ τὴν καταθάσσουν ἀπὸ τὸ θεῖον κρεβάτι γιὰ νὰ τὸ ξεδιαλύνουν τὸ ἄλυτον ἐκεῖνον μυστήριον, ἀπόμεινε ἔς τὰ χέρια τοὺς ὅ,τι μένει ἀπὸ τὸ χνουδι τῆς πεταλούδας, καὶ ἰστράγγισε, ἰστὰ φωτεινὴ στάχτη!»

Ὁ ποιητὴς πρὶν δημοσιεύσῃ τὸν τόμον τοῦ ἀπέφυγε νὰ δώσῃ εἰς περιοδικὰ καὶ εἰς ἐφημερίδας μεμονωμένα ἀποσπάσματα ἐξ αὐτοῦ, φρονῶν ἴσως, δικαιοτάτα, ὅτι μόνον ὅταν ἔχη τις πρὸ ὀφθαλμῶν ὁλόκληρον τὸ ἔργον ἐνός ποιητοῦ, ἀρμονικὸν σύνολον ἀποτελοῦν, δύναται νὰ κρίνῃ πρεπόντως περὶ τῆς ἀξίας καὶ τοῦ συνόλου καὶ τῶν καθέκαστα. Ἄν καὶ ἡ ποιησις τοῦ συνδέεται πρὸς τὴν σύγχρονον ποιητικὴν κίνησιν τῶν λεγομένων συμβολιστῶν, ἐν τούτοις ἡ μορφή τῆς ποιήσεως αὐτοῦ οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὰς ρυθμικὰς καὶ γλωσσικὰς καινοτομίας τῶν νέων ποιητῶν. Ὁ Μοντεσκιού, ἂν καὶ εἶνε θαυμαστάς καὶ φίλος τοῦ Πῶλ Βερλαίν, τοῦ κορυφαίου αὐτῶν, ἔμεινε πιστὸς εἰς τὴν σύμμετρον καὶ ἀγαλματώδη στιχογραφίαν τῶν Παρνασσείων ποιητῶν τῆς πρεσβυτέρας γενεᾶς, ἴσως δὲ καὶ ἡ πίστις τοῦ αὐτῆ συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ λάβῃ τὴν ἐξῆς ἐπιστολὴν παρὰ τοῦ Λεκόνη Δελίλ, τοῦ μεγάλου διδασκάλου τῶν *Παρνασσίδων* ἧτις καὶ προτάσσεται τῶν Νυκτερίδων:

«Δυσκολονόητος καὶ λεπτοτάτη εἶνε ἡ τέχνη τῶν ποιημάτων σας. Ἀπῆλαισα τοῦ καινοφανοῦς θελήτρου των, ὑπὸ τὸ κράτος νέας ἐκάστοτε ἐκπλήξεως, ἀλλὰ καὶ βαθυτάτης συμπαιθείας. Βεβαίως τὰ ποιήματά σας δὲν ἀπευθύνονται παρὰ εἰς ὀλίγους μόνον καὶ ἐκλεκτοὺς, ὡς ἀρμόζει εἰς ἔργον οὐσιαστικῶς πρωτότυπον, τὸ ὅποιον καὶ ἐκθύμως ἐπιχροτῶ!»

Κ. Π.

